

Budavár alagutjai

Csaknem minden várhoz készítettek alagútát, természetes, hogy Magyarország legnagyobb várában, Budavárban is számtalan az alagút. Budavárának alagúthálózata egyetlen a maga nemében. Budvárból nemcsak hogy többkilométeres alagút vezet ki messzi vidékekre, de a vár nagy területe keresztül-kasul van alagutazva. Ezeknek az alagutaknak eredete ezidőszereint nincs kiderítve. A legrégebb feljegyzés, amit az alagutakban találtak, 1667-ből ered. Természetes azonban, hogy a várbeli alagutak jóval régebbi keletűek. A Szent György-tér 6. számú házból nyíló szikla-alagútban találtak egy kőtablát, melyen az 1760-as évszám látszik.

A budavári alagutak sokhelyütt többemeletesek. A legmélyebb háromemeletes, s a föld színétől 37 méter mélységben van.

Az alagutaknak Budavárban sokféle hivatásuk volt. Jelentékeny részük pince céljait szolgálta, de előbb a tatár, majd a török betörés alkalmával védelmi helyül is szolgált. Később a török hódoltság idején változtak az alagút lakói. Immár a törökök bujtak el Lotharingiai Károly idején az oszmánok elől. Sőt, adatok vannak arra, hogy az alagutak fűrészt, illetve további kiterjesztését a törökök folytatták. Alagutakban laktak, ott öntötték az ágyúgolyót. Számos török edényt, fegyvert, koponyát is találtak az alagutakban.

Az Országház-utca 5. számú ház valaha az Országh-féle kúria volt. Az onnan nyíló alagútba 50 lépcsőfokon kell lemenni. Nagy barlangba jut az ember, melyben tó is van. Csodálatosképpen a tó vize nem a megszokott barlangi búzhódt, dolos vizszágot árasztja, hanem ember számára teljesen élvezhető levegő uralkodik itt. A tó 3–5 méter mély. A barlangi tavon keresztül keskeny töltés vezet át, amely kis magaslathoz vezet. Itt természetesen szabályosan megépített négyzetes ajtónyílás van, amely bolthajtásos terembe vezet. Ennek térfogata 80–100 köbméter.

Ugyanígy érdekes az Uri-utca 9. sz. házból nyíló alagút is. Ez az előbbinél mélyebb és nem lépcsős, hanem cikk-cakos szipentinszerű lejtős út visz belé. Nyilvánvaló, hogy ezen állatok és kocsik is közlekedtek. Szélessége is erre enged következtetni. Az itt kezdődő alagút egészen a Vár másik végén levő Bécsi-kapuig vezet. Itt szabályos vasajtó zárja el az ismételt emelkedésben lévő kijáratot. Az alagút mentén több jobb- és baloldali keresztjárat van, amelyek egy része a Mátyás-templom, másik részük a Vár nyugati oldalán lévő, mintegy 4 méter széles várbástyaépítményhez vezet. A várbástya falán lévő lőréses is az itteni alagutakból voltak megközelíthetők. Ma már annyira beomlott, hogy csak bátor és elszánt ember, néhol az is csak hasoncsúszva, tud továbbjutni benne. Minden percben fenyegeti az összeomlás réme. A Bécsi-kaputéren levő Országos Levéltár-építkezésnél (a Vár északi részén) a mintegy 70 méteres fronton épült Levéltár alapépítkezésénél 8 különféle alagútnyílást találtak, ami a Nádor-bástyára vezetett. A Tárnok-utca 19. számú házból is nyílik még egy nagy alagút. Több, mint 60 lépcső visz le aljához. Ez a Szentháromság-tér alatt kiséledik. Közepén óriási sziklaoszlop tartja a mennyezetet. Azontúl a Mátyás-templom felé két járatban folytatódik. Az egyik úton a Koronázó-templom alatt lévő kriptákba lehet jutni. A másik út a mostani Halász-bástya többfelé ágazó alagutaiba vezet. Itt ismételt lejárati van a felfelé vezető alagut-emeletekbe. Ezeket keresztül lejárhatunk a vizivárosi Kapucinosokhoz. — A Tárnok-utca 19. számú házból kiinduló alagút egy másuttal levő elágazásából a Krisztinavárosba jártak le, még pedig a Naphegy-utca 4-es számú házba. Ez itt oly mély, hogy a Krisztinaváros közművei (csatorna, kábelhálózat) egyáltalán nem tudták megrongálni.

A Várhegy eredetileg két dombból állott. Az egyik, a kisebb, az, amelyen ma a királyi palota van. A jelenlegi Dísz-tér tájékán kisebb-szerű völgy volt. Ez alkalmatlannak bizonyult és a két domb közötti völgyet kitöltötték.

A Vár alatt elhúzó nagy Alagútba, amely a Lánchídát köti össze a Krisztinavárossal és az új kor alkotása, jobbra-balra számtalan régi alagút torkollik bele. Még ma is láthatók az Alagútban azok a kis záró vasajtók, amelyek mögött ezek az alagutak vannak.

Az elmondottakon kívül még számtalan és időközben eltorlaszolt alagút van a Vár utcái alatt, amik kétségtelenné teszik, hogy valamikor nagy földalatti élet folyt a Vár alatt. Mintegy 10.000 méter hosszára tehető a Vár alatt keresztül-kasul épült alagutak hossza.

Legérdekesebb a királyi palotából kiinduló hosszú alagút, amely számtalan kanyarulattal, itt-ott zsákutcában végződő (próbautak) mellékfolyosókkal, végeredményben a Gellérthegy Citadella délnyugati részében végződik. Milyen hosszú, évtizedes küzdelmek, hány hadifogoly, jobbra-verejtéke tapad ennek az alagútnak a kijáratához.

A Várhegy alatt keresztül-kasul épült alagutakhoz természetesen különböző legendás történetek, babonák fűződnek. A legendák sora végtelen. Leginkább a „Fekete gróf” meséje forog közszájon. Eszerint volt egy elszegényedett gróf, aki állítólag a múlt század elején élt. Várbeli házában nagyuri életet folytatott, pompával látta vendégül az előkelőseket, míg a háza alatt vezető alagút másik végén, a Vizivárosban betörőkkel cimborált.

Az alagutakhoz babonák is fűződnek. Aki a Szentháromság-tér alatt lévő nagy kősziklánál három éjjelen át imádkozik, az előtt megjelenik a Szentháromság és az eredendő bűn alól teljes feloldozást nyer. Élő emberek vannak, akik esküsznek arra, hogy a Szentháromságnak ezt a jelenését átérték, vagy látták. Öregemberek, asszonyok mesélik, hogy egy Tárnok-utcai grófi palotában az alagutakban szellemek tanáznak, akik a pincében lévő ételekből és italokból táplálkoznak. Ha nem találnak enni-innivalót, háborzongató dühörgést rendeznek a palota alatt. Hosszas nyomozás után kitért, hogy a Nádor-téri lakatnyából nyíló alagutakon keresztül a bakák jártak át a pincét megdézsmálni.

A Vár alatti alagutakkal az utóbbi korban 1886-ban kezdtek hivatalosan foglalkozni. Elrendelték, hogy minden háziur köteles a házából kiinduló alagutat betömteni. Azonban sokan inkább befalaztatták a nyílást ajtóval. Ilyen a Tárnok-utca 11. számú háznak az utcáról az alagutakba vezető bejárata is.

A Vár alagútjainak fogalmában tagadhatatlanul rejlik valami titokzatosság, ami esetleges látogatóit már eleve megkapja. De akik külföldön ilyen földalatti üregeket megjártak, tanúi, hogy az ilyen alagút érdekessége hamarosan kimerül, ha nem kapcsolódik hozzá valamilyen művelődéstörténeti érdekesség, vagy múzeum. Azok, akik Budapest idegenforgalmának emelésén fáradoznak, talán belekapcsolhatnák a látnivalók közé ezeket a ma nehezen hozzáférhető alagutakat is, amelyeknek valamelyik alkalmas részén kis, Budavár története felől tájékoztató múzeumot is berendezhetnének.

B. Nagy József